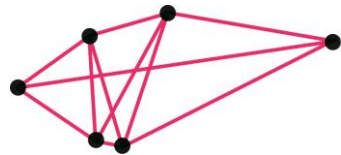

Exekutivagentur Bildung, Audiovisuelles und Kultur

TRANSSTAR EUROPA

TransStar: Raising transcultural, digital and multitranslational competences

Final Report

Public Part

Sažetak

Projekt *TransStar Europa* povezuje kulturu, književnost i njihove protagoniste iz osam europskih zemalja te potiče aktivno korištenje i prisutnost malih jezika u europskom prostoru. U tu svrhu uključuje različite interesne grupe i razine djelovanja. Projekt *TransStar Europa* stvorio je mrežu multiplikatorica i multiplikatora koji će ubuduće djelovati u europskom kulturnom, književnom i jezičnom životu. 50 budućih posrednica i posrednika u kulturi obrazovani su na radionicama, susretima, online-seminarima, kao i u individualnom radu s mentoricama i mentorima na područjima književnog prevođenja i internacionalnoga kulturnog menadžmenta. Pored toga su aktivno sudjelovali u koncepciji i provođenju javnih događanja za popularizaciju malih jezika i književnosti.

TransStar Europa ojačava umrežavanje europskih institucija na područjima posredovanja književnosti i prevođenja. Pilot-tečajevi nastali u sklopu projekta obuhvaćaju književno prevođenje i internacionalni kulturni menadžment i oslanjaju se na metodičke rezultate suradnje na radionicama i seminarima cjeloživotnog obrazovanja. U prvom su redu usmjereni na profesionalizaciju književnog prevođenja s malih jezika i na njih, kao i na kulturni menadžment, te ih izdvajaju iz uglavnom nacionalno usmjerenog područja djelovanja usmjeravajući se na europsku dimenziju sudjelovanja.

TransStar Europa potiče transkulturno kruženje ideja u Europi. Tijekom tri godine na projektu je održano više od 40 javnih događanja posvećenih književnosti, prevođenju i statusu malih jezika na 15 europskih lokacija. Time je *TransStar Europa* svojom raznolikošću formata senzibilizirao širu javnost za srodnosti i razlike europskih kultura doprinoseći u znatnoj mjeri stvaranju zajedničke europske svijesti.

TransStar Europa predstavlja nove tekstove europskih autorica i autora, kao i aktualne rezultate istraživanja iz translatologije i transkulturalnosti. S dva znanstvena zbornika, pet antologija prevedenih tekstova i prvim prijevodom romana Ernsta Haffnera *Krvna braća* (*Blutsbrüder*) na hrvatski jezik projekt intenzivira širenje europske književnosti i potiče internacionalno bavljenje povijesnim, kulturnim i društvenim temama.

Projekt *TransStar Europa* iniciralo je Sveučilište Eberharda Karla u Tübingenu te je osmišljen zajednički s Karlovim sveučilištem u Pragu, Sveučilištem u Łódžu, književnom agencijom u Freiburgu (sada: Literaturhaus Stuttgart), Collegium Bohemicum u Ustí na Labi s Villom Decius u Krakovu te Sveučilištima u Ljubljani i Zagrebu, Goethe-Institutom u Kijevu i Sveučilištem Tarasa Ševčenka u Kijevu. U svakodnevnom radu na projektu članovi projekta su se umrežili i osnažili suradnju pojedinih institucija. Tim intenzivnim povezivanjem projekt nastoji djelovati protiv rubnog poimanja pojedinih kultura i zemalja. Kao iznimno plodno za suradnju pokazalo se dugogodišnje iskustvo sveučilišnih partnera u istraživanju transkulturnih prostora i koncipiranju pojedinih seminara, naši partneri iz područja posredovanja književnosti i kulture unijeli su kao eksperti za posredovanje kulture i književnosti u konkretnim geografskim prostorima svoju ekspertizu i na područje internacionalnoga kulturnog menadžmenta. Uspjeh našeg projekta temelji se upravo na tom bogatstvu različitosti.

Sadržaj

1. CILJEVI PROJEKTA	4
2. PROJEKT	4
3. REZULTATI PROJEKTA.....	8
4. PARTNERI	13
5. PLANOVI ZA BUDUĆNOST	15
6. PRILOG EU-POLITIKAMA.....	17

1. Ciljevi projekta

Unatrag nekoliko godina stagnira projekt integracije Europe. Doduše, u krugovima proširenja EU iz 2004. i 2007. Europskoj Uniji institucionalno su pridružene nove države, no njihov proces integracije još nije zaključen. U mnogim slučajevima se mentalno nedovoljno recipiraju manje zemlje s prostora srednjoistočne i jugoistočne Europe. Projekt *TransStar Europa* je kao zadaću postavio doprinos širenju doseg malih jezika i kultura i razmjeni s njima, čime posreduje diferencirano i dubinsko znanje o tim zemljama. U mnogobrojnim različitim događanjima potaknut je europski dijalog koji treba aktivno djelovati na suočavanju sa stereotipima.

TransStar Europa slijedio je poliperspektivnu ideju usmjerenu na pet različitih ciljnih skupina. Projekt je za cilj postavio obrazovati studente i mlade profesionalce iz osam europskih zemalja na području književnog prevođenja i kulturnog menadžmenta, i to stručnjakinje i stručnjake koji su se na početku projekta nalazili u orijentacijskoj fazi svoje karijere. Na taj im je način u projektu pružena prilika da se iskušaju u različitim zadacima na području posredovanja kulture i aktivno su poticani na stvaranje internacionalne mreže književnih prevoditelja. Obrazovanje u području književnog prevođenja i kulturnog menadžmenta odvijalo se u radionicama i seminarima pod vodstvom uspješnih profesionalnih prevoditeljica i prevoditelja, posrednica i posrednika u kulturi, čime je projekt ostvario iznimnu blizinu s kulturnim praksama. Kao rezultat tih opsežnih obrazovnih i praktičnih ponuda sudionice i sudionici stekli su sposobnosti da u budućnosti rade kao kulturni posrednici u europskom kulturnom okviru.

Polazeći od prevoditeljskih problema o kojima se raspravljalo na radionicama, kao cilj projekta postavljena je razrada modula za književno prevođenje koji bi se mogli primijeniti na sveučilištima koja su sudjelovala u projektu, ali i na ostalim obrazovnim institucijama. Problemi u prevođenju, koje smo ustanovili na projektu, sistematizirali su se i opimjerali mogućim rješenjima, kako bi bili na raspolaganju u tečajevima i radionicama književnog prevođenja za kasniji rad.

Pored toga, projekt je nastojao doseći širu javnost zainteresiranu za književnost u zemljama uključenim u projekt te ih je događanjima i publikacijama poticao da upoznaju svoje europske susjede, otkriju nove autore i steknu nova znanja o kulturi svojih susjeda baveći se njihovom književnošću. To bi trebalo pridonijeti korištenju i prisutnosti malih jezika u europskom kulturnom prostoru.

Za konzorcij cilj projekta nije bio samo uspješno zajedničko provođenje te ideje, nego je bilo važno tijekom trajanja projekta profitirati od različitih kompetencija suradnika u pojedinim zemljama. Dakle, radilo se o tome da se bolje upoznaju institucionalni okviri i na taj način steknu komplementarne sposobnosti: partneri u projektu sa različitih sveučilišta imali su koristi od praktičnih iskustava kulturnih institucija, a kulturne institucije su mogle izvući koristi od teorijskih aspekata za svoj rad. Za sve partnere projekta u središtu je europsko povezivanje i pojedinačna suradnja.

2. Ideja projekta

Projekt je bio vođen poliperspektivnom idejom s dva središnja polazišta:

1. školovanje i mentorstvo budućih posrednika i posrednica u kulturi (poticanje multiplikatora)
2. kontinuiran rad na posredovanju manjih jezika i kultura

U prvom je koraku u postupku izbora u dvije faze izabrano 50 studenata i mladih prevoditelja iz osam europskih zemalja, koji su potom smješteni u dvojezične radne grupe. Radne grupe su se uvijek sastojale od pet sudionika i vodio ih je voditelj radionice. Voditelji radionice bili su prokušani književni prevoditelji s dugogodišnjim iskustvom prevođenja književnosti. Za svaki par jezika osnovana je tandemska skupina koja se mogla savjetovati o pitanjima prevođenja.

Radne grupe su se tijekom projekta tri puta srele na radionicama s prisutnošću svih sudionika i osim toga su provodili online-savjetovanja kako bi razgovarali o svojim prijevodima. Cilj tih radionica bio je obrazovati buduće prevoditeljice i prevoditelje u književnom prevođenju i zajedničkom radu na prijevodu u skupinama. Uz rad koji se odvijao u jezično uparenim grupama, sudionici su se sastajali i timske radionice na kojima su komplementarne grupe radile na tekstovima zajednički. Osim seminarskih radionica, sudionice i sudionici projekta radili su na svojim tekstovima i samostalno, a podržavao ih je mentor i ostali sudionici njihove skupine.

Radionica slovensko-njemačka grupa,
Graz, jesen 2013

Uz daljnje obrazovanje u književnom prevođenju održana su dva susreta svih sudionika na projektu na kojima su sudionici i sudionice projekta sudjelovali u radionicama kulturnog menadžmenta. Sva školovanja vodili su profesionalni kulturni menadžeri porijeklom iz zemalja sudionica na projektu.

Radionica za prezentaciju i moderaciju, Stuttgart 2014.

U drugoj polovici projekta budući multiplikatori su u sve većoj mjeri sudjelovali u oblikovanju događanja za javnost. Sudjelovali su u koncepciji pojedinih događanja, pozivali su goste, pripremali vlastite nastupe i predstavljali rezultate svojega rada. Tako su primjerice Yulia Mykytjuk i Anja Wutej osmislile pantomimu o književnom prevođenju za završnu priredbu TransStara u listopadu 2015. u Berlinu, a Irena Smodiš je na istom mjestu održala govor na temu „Europski životopisi“. U posljednjem dijelu projekta neki su sudionici i sudionice projekta samostalno koncipirali događanja i izveli ih u vlastitoj režiji, na primjer Martina Lisa, Martin Mutschler i Daniela Pusch organizirali su čitanje češke književnosti u prijevodu na njemački u kulturnom vlaku od Regensburg do Plzena u rujnu 2015. godine.

[Foto kulturni vlak]

Dio projekta bilo je i poboljšavanje digitalnih kompetencija sudionica i sudionika. Nakon što je konzorcij upoznat s programom za cjeloživotno učenje u području digitalne pismenosti, znanje koje su na njemu stekli podijelili su sa sudionicima projekta. Oni su potom primijenili to znanje aktivno sudjelujući u uređivanju internetske stranice i stranice na Facebooku, među ostalim postavljajući informacije o novim događanjima i pišući priloge za rubriku „Prevoditelj mjeseca“. Osim toga, sudionici su preuzeli izvještavanje na internetskoj stranici o događanjima koja su se odvijala u okviru projekta. Tako su praktično školovani u radu s javnošću i sredstvima informiranja.

Voditelji radionica i članovi konzorcija također su sudjelovali u oblikovanju javnih događanja. Održavali su autorska čitanja, moderirali ili predavali o različitim aspektima književnog prevođenja.

2. Kontinuiran rad na posredovanju manjih jezika i književnosti

Poučen iskustvima iz prvoga polugodišta projekta, konzorcij je došao do zaključka da rad s javnošću, predviđen u prvoj verziji projekta, zapravo nije dostatan kako bi dosegao široku publiku koja se zanima za književnost. Zbog toga je odučeno da se unutar projekta *TransStar Europa* osnuje projekt *Prevoditeljske kocke – šest strana europske književnosti i prevođenja*, kako bi većim brojem događanja koncipiranih za europsku publiku u žižu javnog zanimanja doveli manje jezike i književnosti te književno prevođenje s malih jezika i na njih. Projekt *Prevoditeljske kocke – šest strana europske književnosti i prevođenja* obuhvaćao je šest nizova različitih manifestacija u četiri od osam zemalja sudionica. U okviru tih manifestacija održavala su se čitanja, diskusije, performansi i sl., u kojima se književno prevođenje na manje jezike predstavljalo analitički, umjetnički i interaktivno. Uz renomirane umjetnice i umjetnike sudjelovali su mladi autori te sudionice i sudionici projekta TransStar.

Uz javna događanja koristile su se i druge mogućnosti, sve kako bi se potaknulo predstavljanje manjih jezika i njihovih književnosti. Članovi konzorcija redovito su nastupali na događanjima u okviru svojih institucija i predstavljali su projekt, preko redovitog slanja biltena obavještavali smo o aktivnostima na projektu, na klasične i digitalne publikacije i događanja.

Razvoj projekta digitalno je dokumentiran na projektnoj stranici na: www.transstar-europa.com. Tamo se, kao prvo, mogu pronaći informacije o projektu i njegovim sudionicima, te vijesti o događanjima i izvještaji o njima; kao drugo, sudionici projekta na tim su stranicama svaki mjesec predstavljali izabranog prevoditelja, odnosno prevoditeljicu mjeseca; na taj je način nastao šareni mozaik književnih prevoditeljica i prevoditelja u Europi. Kao treće, na <http://transstar-europa.com/category/blog/> mogao se čitati blog o zanimljivostima iz teorije i prakse književnog prevođenja. Također je izvještavano o suvremenim autorima i razvoju književnog polja u zemljama sudionicama projekta. Osim toga, projekt ima vlastitu stranicu na Facebooku, na kojoj se redovito postavljaju informacije o aktivnostima na projektu te se objavljuju aktualne informacije i natječaji iz književnosti i književnog prevođenja, kao i kulturnog menadžmenta u pojedinim zemljama. Stranica se može naći na: <https://www.facebook.com/pages/Transstar-Europa/566118766746461?fref=ts>.

3. Rezultati projekta

Cilj projekta bio je školovati 50 studenata i mladih prevoditelja iz osam europskih zemalja u književnom prevođenju i kulturnom menadžmentu, uključiti ih u konceptiranje i provođenje događanja te im dati priliku putem digitalnih medija koristiti instrumente javnoga rada i diseminacije rezultata.

Sva školovanja koja su bila predviđena radnim planom – tri radionice, dva susreta svih sudionika na projektu, rad s mentorima i radne konferencije preko Skype-a – uspješno su provedena. Sudionice i sudionici radili su na svojim književnim prijevodima, predstavili ih u sklopu javnih događanja na projektu te ih potom objavili u zbornicima prijevoda objavljenim u zemljama sudionicima projekta.

Radionice književnog prevođenja, kao i susreti svih sudionika na projektu, bili su koncipirani u dva dijela: metodički dio obuhvaćao je rad na seminaru književnog prevođenja zajedno s ostalim sudionicima i jednim mentorom, javni dio sadržavao je jedno ili više predstavljanja povezanih s književnim prevođenjem i kulturnim posredovanjem malih jezika široj publici. To je sudionicima s jedne strane pružilo priliku da upoznaju mlađe i etablirane autore i umjetnike iz zemalja sudionica te steknu nove uvide u književnu produkciju, s druge su strane sami sudjelovali u mnogim događanjima. Ta je mogućnost proizašla iz projekta *Prevoditeljske kocke – šest strana europske književnosti i prevođenja*, koji je radionice i obrazovne programe projekta TransStar nadopunio javnim djelovanjem. Tako su njemački, slovenski i ukrajinski sudionici i sudionice nastupili tijekom *Prevoditeljskih kocki* u Stuttgartu i predstavili ulomke iz svojih prijevoda. Na *Prevoditeljskim kockama* u Ljubljani sudionici i sudionice projekta iz njemačko-slovenske grupe sudjelovali su u osmišljanju programa događanja, u praktičnome organizacijskom radu te u nastupima. Jedna sudionica moderirala je večernje čitanje, ostali su predstavili svoje prijevode.

Njemačka pjesnikinja Elke Erb (desno) i prevoditeljica na češki Katka Ringesová, Foto © gezett

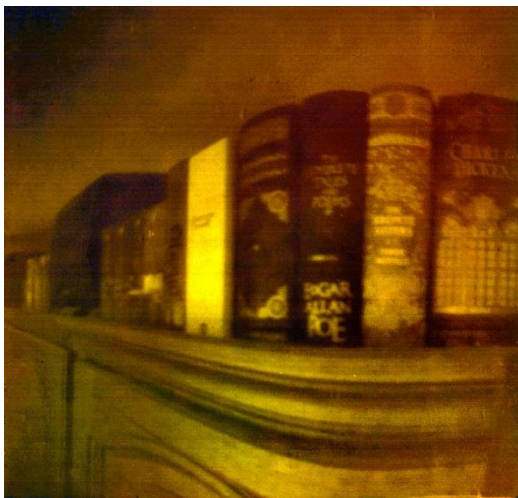
Prevoditeljske kocke u Berlinu u cjelini su organizirali sudionici i sudionice projekta TransStar. Uz već spomenutu pantomimu, prevoditeljice su radile s njemačkom pjesnikinjom Elke Erb i prevele njezine pjesme na pet malih jezika s projekta. Martina Lisa, Martin Mutschler i Katka Ringesová predstavili su performans na temelju prevedene češke poezije. Ukrajinsko-njemačka grupa napravila je interlinearne verzije pjesama Hryhoryja

Semenchuka, koje su potom u prepjevu Ulrike Almut Sandig bile izvedene na zajedničkom koncertu.

Pantomima Anja Wutej (Berlin)
i Julije Mykytyuk (Lavov), Foto © gezett

Sudionice i sudionici projekta su, osim toga, aktivno djelovali na jačanju položaja malih jezika. U dijelu projekta pod imenom *Camera Obscura – Mjesta prevođenja* fotografirali su jedno mjesto po vlastitom izboru, koje je za njih usko povezano s djelatnošću prevođenja te su napisali kratke eseje o tome na svom materinjem jeziku, koje su potom partneri u tandemu preveli. Nastale su dvojezične kompozicije jezika i slikovnog materijala koje su potom objavljene u obliku plakata. Ti su plakati izloženi na tri mjesta na izložbama u Kijevu, Ljubljani i Tübingenu. Ovdje su fotografije Janka Trupeja (Ljubljana) i Constanze Aka (Berlin).

Važan dio projekta nije bilo samo sudjelovanje u radionicama i školovanjima, nego također suradnja s autoricama i autorima. Uz spomenute prijevode za javna događanja, sudionici projekta napravili su prijevode za višejezično uglazbljenje pripovijetke *Slana voda* (*Salzwasser*) Ulrike Almut Sandig, koja je bila prevedena na svih pet projektnih jezika, kao i prijevode video-poezije Kateryne Babkine, pjesama suvremenih ukrajinskih pjesnika.

Također su svi sudionici projekta doprinijeli javnom radu na projektu. Svaki mjesec objavljivana je rubrika *Prevoditelj mjeseca* s portretom jednog književnog prevoditelja ili

prevoditeljice iz zemalja sudionica. O provedenim javnim događanjima sudionici su pisali kratka izvješća koja su se također objavljivala na internetskim stranicama.

Svaki sudionik i svaka sudionica projekta preveli su barem jedan tekst spreman za objavljivanje, ti su tekstovi potom i objavljeni u zbornicima prijevoda s projekta. Petoro sudionika pridružilo se uredničkom timu i izdali su zajedničku antologiju *Pripovijedati priče iz sedam zemalja* s tekstovima prevedenim na njemački jezik. Dakle, na kraju projekta se jasno vide prvi rezultati u obrazovanju multiplikatora, opširnije o tome u dijelu o planovima za budućnost.

Za pojedinačne institucije relevantni su sljedeći rezultati: u projektu je razrađen kurikulum za diplomski smjer studija *Književnog prevođenja*, koji se može primijeniti na Sveučilištima koja su sudjelovala na projektu, kao i na drugim institucijama. Osim toga je razrađen pilot-tečaj *Uvod u književno prevođenje*, koji se može koristiti u filološkim studijskim grupama, kako bi pružio uvid u tehnike književnog prevođenja. Nadalje, izrađen je pilot-tečaj *Internacionalni kulturni menadžment*, koji posreduje osnove kulturnog menadžmenta i u obzir uzima institucionalne okvire svih zemalja sudionica. Taj se tečaj može koristiti u okviru filološke izobrazbe, kao i na području kulturnog menadžmenta ili ekonimije i interkulture komunikacije, i to ne samo u visokoškolskom području, nego također i izvan akademskog obrazovanja, na primjer u udrugama i javnim institucijama. Osim toga, razvijen je plan za ljetnu školu koji ćemo u proceduru uputiti sljedeće godine. Institucije također mogu izvući koristi od objavljenog zbornika *Prevoditeljski krajolici. Teme i akteri književnog prevođenja u Istočnoj i Središnjoj Europi*, u kojem su okupljeni najnoviji prilozi translatoLOGIJI i ponuđen je panoramski pregled književnih zbivanja u Njemačkoj, Češkoj, Sloveniji, Poljskoj, Hrvatskoj i Ukrajini. U tom se zborniku mogu pronaći korisne informacije o književnom razvoju koje mogu koristiti različite institucije, e kako bi pridonijele institucionalizaciji književnog prevođenja u zemljama sudionicama.

Sudjelovanjem na ponuđenim događanjima predstavnici različitih institucija također su mogli upoznati nove autorice i autore i tako produbiti svoje spoznaje o književnim glasovima iz zemalja sudionica. Ostale informacije ponuđene su na internetskim ili Facebook-stranicama o događanjima koja su se odvijala u sklopu projekta, kao i o aktualnim natječajima.

Brojne institucije, npr. mreža književnih prevoditelja Traduki, Literaturwerkstatt Berlin, slovenska književna agencija Jak, Goethe-instituti u Krakovu i Pragu, časopisi *Lichtungen* i *Schreibheft* sudjelovali su putem izlaganja, događaja i publikacije u projektu. Nisu pružili samo stručni i organizacijski prilog uspjehu projekta, nego su također profitirali od upoznavanja novih autora i upoznavanja budućih posrednika i posrednica u kulturi.

Od projekta je iznimne koristi imala publika koja se zanima za europske književne teme, kao i potencijalno mobilni kulturni radnici. Ta je ciljna grupa tijekom projekta mogla prisustvovati na više od 40 događanja na 15 različitih europskih lokacija posvećenih europskoj književnosti, posredovanju i prevođenju u najrazličitijim oblicima, među ostalim čitanje s njemačko-japanskom autoricom Yoko Tawadom u Krakovu, njemačko-ukrajinski koncert Ulrike Almut Sandig i Hryhoryja Semenchuka u Kijevu, Lavovu i Berlinu, slovensko-poljsko-češko čitanje u Berlinu, predstavljanje videopoezije Kateryne Babkine u Leipzigu, čitanje s hrvatskim književnikom Zoranom Ferićem i njegovim prevoditeljem Klausom Detlefom Olofom u Zagrebu i razgovor o književnom stvaralaštvu s Janom Faktorom u Pragu. Pored toga publika je mogla vidjeti višejezičnu izložbu *Camera Obscura – mjesta prevođenja* –

klasično s plakatima u Kijevu, Ljubljani i Tübingenu, digitalno preko kino-projeksija u Stuttgartu, Pragu i Leipzigu te poslušati višejezične instalacije Ulrike Sandig u Stuttgartu ili snimljene na CD-u.

Star & TransStar: Ulrike Almut Sandig i Hryhoryj Semenchuk (njemačko-ukrajinski koncert, lijevo), Stefan Heck i Constanze Aka (njemačko-ukrajinsko čitanje, desno), Berlin, 2015, Foto: © gezett

Osim toga objavljene su zbirke prijevoda *Pet poti do prevoda* (slovenski/njemački), *Geschichte(n) erzählen* (njemački), *Usi inshi* (ukrajinski), *Der erste Schnitt* (poljski/njemački) te prijevod romana *Krvna braća* Ernsta Haffnera na hrvatski. One su upućene široj, književno zainteresiranoj javnosti i otvaraju put novima, u tim zemljama gotovo nepoznatim autorima. Među ostalim su za antologije prevedeni Sudabeh Mohafez na poljski, slovenski i ukrajinski, Felicitas Hoppe i Svenja Leiber na ukrajinski i poljski, Peter Licht na slovenski i poljski, Zsuzsanna Gahse na poljski i ukrajinski, Lutz Seiler na slovenski, Saschko Uschkalow, Miklavž Komelj, Milena Fucimanová, Krzysztof Varga i Veronika Dintinjana na njemački. To mnoštvo novih, prevedenih tekstova ubrzava i inspirira cirkulaciju ideja u Europi.

Uz to je široka publika redovito informirana preko medijskih izvještaja, višekratno godišnje objavljivano biltena, priloga i natječaja na internetskoj i Facebook-stranici o temama povezanim s književnim otkrićima i književnim životom u uključenim zemljama.

Projekt *TransStar Europa* za konzorcij je predstavljao veliki izazov jer je bio iznimno kompleksno koncipiran. Svi članovi konzorcija morali su obavljati znatan broj zadataka: morali su koncipirati i organizirati radionice i javna zbivanja za gotovo 80 sudionika, obavljati organizacijske i financijske zadaće, jednako tako je dio radnog profila bilo objavljivanje publikacija i prikazivanje rezultata projekta za javnost. Naposljetku, važan aspekt posla bila je komunikacija u konzorciju, prema voditeljima radionica, sudionicima projekta i svim partnerima u projektu te je na konflikte koji su se pojavljivali trebalo reagirati pravodobno i u skladu s kulturnim uzusima dotične kulture. Sve je te zadaće konzorcij obavio vrhunski. Četiri susreta konzorcija, od kojega je jedan zbog velike potrebe za dogovaranjem morao biti dodatno zatražen, protekli su u prijateljskoj i konstruktivnoj atmosferi. Svi su se članovi konzorcija u svako doba mogli u znatnoj mjeri uključiti u projekt i time zatražiti odgovor na svoje potrebe. U konzorciju su pojedinačni članovi profitirali na temelju različitih kompetencija. Tako su predstavnici visokoobrazovnih institucija dobili široko obrazovanje u području menadžmenta javnih događanja i radu s javnosti, kulturne su ustanove, s druge

strane, profitirale od opsežne mreže i znanstvenih kompetencija predstavnika sveučilišnih institucija. Za sve partnere projekt je bio od neprocjenjive vrijednosti za stjecanje novih znanja o institucionalnim i kulturnim prilikama u uključenim zemljama, jednako kao i za kvalitativno unaprjeđivanje ekspertize na području internacionalne suradnje. Projekt je uspješno pratio svoje ciljeve preko tri godine i projektni tim je rastao s njime.

Susret konzorcija Tübingen, ožujak 2013.

U projektu je nastala mreža sudionika, voditelja radionica, članova konzorcija, predstavnika iz drugih uključenih institucija i umjetnika koji će u budućnosti nadalje surađivati u različitim konstelacijama i na različitim projektima na kulturnoj razmjeni i europskoj integraciji.

4. Partneri

Suradnja u okviru EU-projekta *TransStar Europa* protezala se na sljedeće četiri skupine partnera:

1. konzorcij

Kao što je već navedeno u dijelu o rezultatima projekta, suradnja u konzorciju odvijala se konstruktivno, ciljano i partnerski. Partneri na projektu bili su iznimno motivirani za provođenje projekta i uglavnom su kontinuirano radili kako bi ostvarili postavljene ciljeve. Potvrdila se kombinacija sastanaka konzorcija s fizičkom prisutnošću i mjesečnim održavanjem Skype-konferencija te je doprinijela uspjehu projekta. Projektni partneri djelomično su mogli upoznati radionice svojih partnera i na taj način steći uvid o okvirnim uvjetima rada u pojedinim zemljama. Dojmovi stečeni na licu mjesta važan su aspekt europske suradnje. Ono što smo vidjeli, pomoglo je da određene načine poslovanja i procese točno prepoznamo i steknemo cjelovitu sliku o institucijama partnera. Kontinuirana suradnja na različitim područjima rada (konceptija, upravljanje projektom, provođenje javnih zbivanja, rad s javnošću) vodili su do jačanja konzorcija kao zajedničke radne skupine, u kojoj su se poteškoće u pravilu rješavale dobrom voljom svih sudionika. Također je važno istaknuti da je omogućeno sudjelovanje na projektu Sveučilištu Ševčenko iz Kijeva jer je financijsko upravljanje projektom preuzelo Sveučilište u Tübingenu, iako je ta suradnja prelazila zadane institucionalne okvire.

2. sudionice i sudionici

Projekt je uključio 50 sudionica i sudionika iz Poljske, Češke, Ukrajine, Slovenije, Hrvatske, Njemačke, Austrije i Švicarske u program školovanja u književnom prevođenju i internacionalnom kulturnom menadžmentu s ciljem obrazovanja multiplikatora. U tri godine voditelji radionica i konzorcij upoznali su sudionike i stvorili intenzivan kontakt s njima. Kako su se sudionici uglavnom nalazili u zaključnoj fazi studija ili u prvoj, orijentacijskoj fazi zapošljavanja, voditelji radionica i konzorcij mogli su ih u tome pratiti i pružiti im uvide u mnogobrojne potencijalne buduće radne zadatke preko različitih aktivnosti u projektu. Mnogi su sudionici projekta u tijeku projekta jasno izgradili svoj željeni radni profil. Većina sudionika je aktivno koristila ponuđene mogućnosti daljnjeg obrazovanja, no poneki su iskazali visoke zahtjeve koji su istovremeno svjedočili o njihovom temeljnom nerazumijevanju ciljeva projekta u cjelini. Većina sudionika također je iskoristila priliku za suradnju na internetskoj i Facebook-stranici. Na kraju projekta većina sudionika bila je iznimno zadovoljna suradnjom i željeli su nastavak suradnje u sljedećem periodu. „Jako me veselilo što sam mogla sudjelovati na projektu TransStar, jako sam puno naučila, nadam se da sam malo doprinijela kulturnom transferu i truditi ću se i nadalje prevoditi književne tekstove“, piše Karmen Schödel, koja je prevodila na slovenski. Anna Koubová, TransStar-prevoditeljica na češki napisala je o suradnji na projektu: „Kao prevoditeljica započela sam razgovor s Michaelom Otterováom iz naše radionice – to doista pokazuje djelatnost i potencijal Transstar-projekta – a ona je za rješavanje naših prevoditeljskih nedoumica pozvala Danielu Pusch iz češko-njemačke skupine.“ Yulia Mykytjuk, TransStar-prevoditeljica na ukrajinski rezimira: „Jako me radovala suradnja na projektu i vrlo bih rado i dalje surađivala s projektom "TransStar Europa" u bilo kojem obliku. Spremna sam pomoći u organizaciji književnih događanja i naravno, prevoditi književne tekstove.“

3. voditelji radionica

Voditelji radionica bili su izabrani na projekt kako bi u kombinaciji radionica s fizičkom prisutnošću, online-seminara i individualnog mentorstva izobrazili sudionice i sudionike TransStara u književnom prevođenju te kako bi podijelili svoja iskustva u europskom prevoditeljskom i književnom životu u događanjima vezanim za kulturni menadžment u okviru projektnih susreta, kao i u grupnom radu.

Kooperacija voditelja radionica i konzorcija prije svega je bila obilježena administrativnim zadacima. Zbog njihove striktno orijentacije na djelatnost slobodnih autora, koji moraju imati niz različitih poslova, voditeljima nije bilo jednostavno posredovati identifikaciju s cijelim projektom. No, svoje su zadatke u daljnjem obrazovanju sudionica i sudionika uglavnom dobro izvršavali. Većina je sudionika bila zadovoljna mentorskim vođenjem i od njih su stekli mnogobrojna znanja i sposobnosti. Kod nekih će se suradnja nastaviti i nakon završetka projekta jer će ih voditelji radionica pozvati u svoje aktivnosti, npr. Sława Lisiecka u izdavanje knjige kod izdavača *Od do*, a Amalija Maček i Claudia Dathe nastavit će svoj rad sa sudionicama u okviru drugih projekata

4. Eksterni partneri u provođenju projekta

Za niz obrazovnih ponuda, posebno u području kulturnog menadžmenta, konzorcij je zaposlio vanjske partnere kako bi ih provodili. Tako je među ostalim nastala suradnja sa zakladom S. Fischer i njihovom književnom mrežom *Traduki*, koja je uz ostala događanja na TransStar projektu, rezultirala i sudjelovanjem na književnom sajmu u Leipzigu u ožujku 2015. godine. Na poziv književnog kritičara i izdavača književnog časopisa *Schreibheft* razvila se trajna suradnja s objavljivanjem prijevoda u časopisu. U sljedećem broju *Schreibhefta* bit će objavljen dosje o ukrajinskoj avangardi, za koji je prilog pripremila jedna prevoditeljica s projekta TransStar. Posebno plodna bila je suradnja s institucijom Literaturwerkstatt Berlin na oblikovanju završne priredbe projekta TransStar u listopadu 2015. u Berlinu. Na raspolaganju su stajali prostori Literaturwerkstatt, a pored toga je ta institucija konzorcij podržala suradnjom s medijima i u javnosti, kao i u koncipiranju događanja i time cijeli projekt obogatila vlastitom ekspertizom i iskustvom u provođenju sličnih događanja.

Projekt je nadalje bio podržan i osnažen suradnjom s važnim njemačkim zakladama, posebice Saveznom zakladom za kulturu (Kulturstiftung des Bundes) i zakladom Robert Bosch, koji su financiranjem *Prevoditeljskih kocki* pridonijeli financijskom osiguranju projekta u cjelini.

5. Planovi za budućnost

Rezultati projekta i mreža koja je nastala višestruko će se koristiti u sljedećim godinama.

Konzorcij

Budući da je konzorcij iznimno dobro međusobno surađivao, planira zajedničke aktivnosti i u budućnosti. Planira se zajedničko sudjelovanje na natječaju na temu „Kulturni posrednici“ u okviru EU-programa Horizon 2020.

U okviru konferencije *Višestruki koncepti – koncepti višestrukosti: interkulturalnost/i u svijetu*, održanom od 6. do 9. listopada 2016. u Pragu, partneri sa Sveučilišta u Pragu predstavili su projekt *TransStar Europa* i njegove rezultate. Pored toga, valja razraditi političku komponentu književnog prevođenja i njegove važnosti za Europu s novim predznakom. I na tom će projektu zajednički sudjelovati partneri s projekta *TransStar Europa*.

Također su planirane bilateralne aktivnosti pojedinih partnera, kao što su pozivi na gostujuća predavanja te boravci znanstvenika na istraživačkim boravcima. Tako će književni teoretičar i sudionik *TransStara* Janko Trupej (Ljubljana) nastaviti svoja istraživanja na Sveučilištu u Tübingenu i ove godine.

Mreža

Nastala mreža sudionika i sudionica *TransStara*, voditelja i članova konzorcija već je započela s radom.

Neke aktivnosti koje su sudionici razvili u okviru nove mreže, već su provedene:

Prevoditeljica s projekta *TransStar* na češki Anna Koubová piše o svojim aktivnostima u grupi: „Skupa s jednim kolegom posljednjih sam mjeseci inicirala i koncipirala jedno izdanje magazina "Plav" (mjesečna češka revija o svjetskoj književnosti) o poeziji njemačkoga govornog područja i nedavno je objavljen. U njemu su objavljene pjesme ukupno 14 rijetko, ili gotovo uopće neprevođenih uglavnom njemačkih, ali također austrijskih i švicarskih pjesnika i pjesnikinja na češki.“ Već su održana dva događanja koja su koncipirali sudionici *TransStara*. Radi se o čitanju u kulturnom vlaku Regensburg-Plzen 26. rujna 2015. te *Chicklit Young feminist writers: Prevođenje – nevidljivo i apolitično?*, održano 10. siječnja 2016. u Leipzigu.

Nadalje, planirano je dalje čitanje *Čiope lete u noći. Češka urbana poezija na njemačkom* za 16. ožujka 2016. u okviru književnog sajma u Leipzigu, koje je koncipirala i provodi ga češko-njemačka radna skupina. Biti će također pojedinačnih aktivnosti na području kulturnog transfera. Primjerice, prevoditeljica s hrvatskoga Ines Hudobec planira izradu vodiča putevima njemačkoga Zagreba, Marlena Breuer prevesti će s poljskog na njemački roman *Bestiarium* Tomasza Rózyckog za nakladu edition.fototapeta, Nina Hawrylow prevodi s ukrajinskog na njemački za Goethe-Institut, a Magdalena Stefańska će nastaviti svoj rad u kulturnom menadžmentu u suradnji sa Saveznim središtem za političko obrazovanje.

Internetska stranica i Facebook-stranica projekta ostat će nadalje aktivne i time će nastaviti kontinuirano prenositi informacije o natječajima i događanjima u Njemačkoj, Austriji, Poljskoj, Švicarskoj, Sloveniji, Ukrajini, Češkoj i Hrvatskoj, informacije povezane s malim jezicima, književnim prevođenjem i kulturnim transferom.

Institucije

Na internetskoj stranici projekta www.transstar-europa.com otvorena je rubrika TransStar za tebe, na kojoj se mogu naći i skinuti zanimljivi projektni materijali, kao i informacije o književnim publikacijama, pilot-tečajevima i radni materijali.

Na temelju suradnji tijekom projekta u budućnosti će se razviti i druge mogućnosti zajedničkog rada.

Publikacije

U okviru ovoga EU-projekta tiskano je sedam knjiga, mnogobrojni članci u časopisima i na internetskim stranicama. Svi oni i nakon završetka projekta stoje na raspolaganju i predstavljaju polazište za teorijsko i praktično bavljenje integracijom malih jezika i književnosti u zajednički europski prostor. Posebice valja istaknuti antologije prevedenih tekstova, koje nakladnicima i kulturno-književnim institucijama nude mogućnost da upoznaju nove autore i upute ih na otkrivanje njihovog daljnjeg opusa.

Umjetničke suradnje

Na javnim događanjima u okviru projekta TransSta nastupilo je preko 60 umjetnica i umjetnika, moderatorica i moderatora, stručnjakinja i stručnjaka. Oni predstavljaju umjetnički temelj projekta i osnovu za daljnju suradnju u budućnosti. Svi sudionici mreže TransStar mogu dalje pratiti stvaralaštvo tih umjetnika i pozvati ih na nove projekte.

6. Doprinos EU-politikama

The project TransStar Europe has contributed to the following general and specific objectives of the Lifelong Learning Programme:

a) Realisation of a European Area for lifelong learning

The project has provided workshops, seminars and public events in 15 European cities and published translations and articles in 6 languages. In that way the project has contributed to a decentralized and intensified use of smaller languages in different parts of Europe. The project has given access to new research results in less used languages. As the presentations have been carried out regularly, it has led to a significant improvement of recognizing less used languages.

b) Help improve the quality and the attractiveness of the opportunities for lifelong learning available within Member States

TransStar Europe has offered a wide range of forms of learning and presentation: workshops, exhibitions, publications, readings, discussions, interactive games, which have been presented at different places as well as virtually. This diversity of forms has attracted various spectators, listeners and participants in 8 European countries.

c) To reinforce the intercultural dialogue

The TransStar participants have worked together for almost three years. During this period of time they took part in several workshops and other project events and organized performances and presentations together. The constant process of learning and presenting project results has resulted in a significant improvement of the cultural understanding among the participants. The culturally diversified public events gave the opportunity to the audience to deal with different aspects of European history and culture.

d) To help to promote creativity, employability and the growth of entrepreneurial spirit

The participants of TransStar Europe have not only gained new knowledge, but have been also encouraged to take part in designing events, performances and presentations. Therefore they have got insights into the world of cultural exchange in present Europe. Through the workshops in international cultural management they have been prepared to practical project management which they can use in their everyday work in the field of cultural exchange.

e) To encourage cooperation between the worlds of education, training and work

Starting from the very beginning the project has been designed as a cooperation between universities and cultural institutions. One of the main aims of the project was to let the partners profit from the different knowledge and experience every partner has through it's everyday work. This form of exchange has led to a significant rise of competences of all partners. Apart from that, the participants of TransStar Europe have benefited from the combination of training activities and practical implementation through designing, organizing and providing public cultural events on their own duty.

